

UZASADNIENIE

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz. U. poz. 356 oraz z 2018 r. poz. 1679) stanowi wykonanie upoważnienia zawartego w art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. a, b, e, f i h ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2020 r. poz. 910, z późn. zm.).

Przedmiotowy projekt rozporządzenia przewiduje zmiany w wykazach lektur z zakresu edukacji polonistycznej na I etapie edukacyjnym (klasy I–III szkoły podstawowej – edukacja wczesnoszkolna) oraz z języka polskiego na II etapie edukacyjnym (klas IV–VIII szkoły podstawowej). Proponowane zmiany dotyczą przede wszystkim wykazu lektur uzupełniających (w przypadku klas I–III szkoły podstawowej zmiany dotyczą propozycji lektur do wspólnego i indywidualnego czytania). Co istotne w kontekście przygotowań uczniów do egzaminu ósmoklasisty – w przypadku lektur obowiązkowych w projekcie proponuje się tylko nieliczne zmiany polegające wyłącznie na rezygnacji z danej pozycji. Tym samym proponowane w projekcie zmiany nie będą skutkowały zwiększeniem zakresu wymagań egzaminacyjnych. Niezmiennosc podstawy programowej, a tym samym – wymagań egzaminacyjnych, w trakcie etapu kształcenia umożliwia nauczycielom właściwe rozplanowanie pracy dydaktycznej w cyklu kształcenia, a uczniom daje czas niezbędny do niespiesznego i rzetelnego przygotowywania do egzaminów.

W tabeli zestawiono zmiany zaproponowane w wykazie lektur dla szkoły podstawowej:

Typ szkoły	Lektury usunięte	Nowe pozycje na listach	Przeniesienia
Szkoła podstawowa: klasy I–III	<ol style="list-style-type: none"> 1) Alina Centkiewiczowa i Czesław Centkiewicz, <i>Zaczarowana zagroda</i>; 2) Mira Jaworzakowa, <i>Oto jest Kasia</i>; 3) Leszek Kołakowski, <i>Kto z was chciałby rozweselić pechowego nosorożca?</i>; 4) Marcin Pałasz, <i>Sposób na Elfa</i> 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Dorota Gellner, <i>Wścibscy</i>; 2) Julita Grodek, <i>Mania, dziewczyna inna niż wszystkie. Opowieść o Marii Skłodowskiej-Curie</i>; 3) Piotr Kordyasz, <i>Lolek. Opowiadania o dzieciństwie Karola Wojtyły</i> (fragmenty); 4) Zofia Kossak-Szczucka, <i>Kłopoty Kacperka górckiego skrzata</i>; 5) Åsa Lind, <i>Piaskowy Wilk</i>; 6) Aleksandra i Daniel Mizelińscy, <i>Którędy do Yellowstone? Dzika podróż po parkach narodowych</i> 	
Szkoła podstawowa: klasy IV–VI	<p>Lektury obowiązkowe: Rafał Kosik, <i>Felix, Net i Nika</i> oraz <i>Gang Niewidzialnych Ludzi</i></p> <p>Lektury uzupełniające:</p>		

	Karol May, <i>Winnetou</i>	Lektury uzupełniające: 1) Carlo Collodi, <i>Pinokio</i> ; 2) John Flanagan, <i>Zwiadowcy. Księga I. Ruiny Gorlanu</i> ; 3) Emilia Kiereś, <i>Rzeka</i> ; 4) Zofia Kossak-Szczucka, <i>Topsy i Lupus</i> ; 5) Bolesław Leśmian, <i>Klechdy sezamowe</i> ; 6) Alan Aleksander Milne, <i>Kubuś Puchatek</i> ; 7) Longin Jan Okoń, <i>Tecumseh</i> ; 8) Ferdynand Antoni Ossendowski, <i>Słoń Birara</i> ; 9) Jacek Podsiadło, <i>Czerwona kartka dla Sprężyny</i> ; 10) Louis de Wohl, <i>Posłaniec króla</i>	
Szkoła podstawowa: klasy VII i VIII	Lektury uzupełniające: Nancy H. Kleinbaum, <i>Stowarzyszenie Umarłych Poetów</i> ;	Lektury uzupełniające: 1) Lloyd Cassel Douglas, <i>Wielki Rybak</i> ; 2) Zofia Kossak-Szczucka, <i>Bursztyny</i> (wybrane opowiadanie); 3) André Frossard, <i>Nie lękajcie się! Rozmowy z Janem Pawłem II</i> ; 4) Bolesław Prus, <i>Placówka, Zemsta</i> ; 5) Henryk Sienkiewicz, <i>Sąd Ozyrysa</i> ; 6) Nicolas Sparks, <i>Jesienna miłość</i>	1) Melchior Wańkowicz, <i>Ziele na kraterze</i> (fragmenty) – przeniesione z wykazu lektur obowiązkowych do wykazu lektur uzupełniających; 2) Jan Paweł II, <i>Przekroczyć próg nadziei</i> (fragmenty) – przeniesione z wykazu lektur uzupełniających do wykazu lektur uzupełniających w liceach ogólnokształcących i technikach
Branżowa szkoła I stopnia	Lektura obowiązkowa wybrane wiersze poety Marcina Świetlickiego		

Zmiany w zakresie lektur w klasach I–III szkoły podstawowej (I etap edukacyjny)

Lektury dodane: Obecnie w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w I etapie edukacyjnym (klasy I–III), przedstawiona jest propozycja lektur do wspólnego i indywidualnego czytania. W podstawie programowej są wskazane również cele kształcenia – jako wymagania ogólne edukacji wczesnoszkolnej – opisane w odniesieniu do czterech obszarów rozwojowych dziecka: fizycznego, emocjonalnego, społecznego i poznawczego oraz treści nauczania jako wymagania szczegółowe. W nawiązaniu do wymagań ogólnych, należy zwrócić uwagę na osiągnięcia ucznia w zakresie umiejętności czytania na poziomie umożliwiającym samodzielne korzystanie z niej w różnych sytuacjach

życiowych, w tym kontynuowanie nauki na kolejnym etapie edukacyjnym i rozwijania swoich zainteresowań.

Wymagania szczegółowe w edukacji polonistycznej oraz edukacji społecznej wskazują m.in. na (1) umiejętność słuchania z uwagą przez ucznia lektur i innych tekstów czytanych przez nauczyciela, uczniów i inne osoby oraz (2) czytanie samodzielnie wybranych książek również w odniesieniu do orientacji historycznej, w której uczeń opowiada historię własnej rodziny, przedstawia wybrane postacie i prezentuje informacje o wielkich Polakach: królowa Jadwiga, król Stefan Batory, astronom Mikołaj Kopernik, noblistka Maria Skłodowska-Curie, alpinistka Wanda Rutkiewicz, papież Jan Paweł II, nauczycielka – cichociemna gen. Elżbieta Zawacka „Zoo”.

W związku z powyższym w projekcie zaproponowano dodanie do lektur książek: *Lolek. Opowiadania o dzieciństwie Karola Wojtyły Piotra Kordyasa* (fragmenty), *Mania, dziewczyna inna niż wszystkie. Opowieść o Marii Skłodowskiej-Curie* Julity Grodek, *Piaskowy Wilk* Åsy Lind, *Kłopoty Kacperka góreckiego skrzata* Zofii Kossak-Szczuckiej, *Wścibscy* Doroty Gellner, *Którędy do Yellowstone? Dzika podróż po parkach narodowych*, Aleksandry i Daniela Mizielińskich – ze względu na walory wychowawcze utworów.

Lektury usunięte z listy lektur:

W podstawie programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej w I etapie edukacyjnym znajdują się również treści dotyczące emocjonalnego obszaru rozwoju ucznia:

- a) w wymaganiach ogólnych, zgodnie z którymi uczeń m.in. osiąga umiejętność rozumienia odczuć zwierząt, wyrażania tych stanów za pomocą wypowiedzi ustnych i pisemnych oraz artystycznych form wyrazu;
- b) w wymaganiach szczegółowych w edukacji przyrodniczej: prowadzi proste hodowle roślin, przedstawia zasady opieki nad zwierzętami, domowymi, hodowlanymi i innymi;
- c) w etyce: (1) określa, co jest dobre, a co jest złe, w otaczającym go świecie i w świecie poznawanych tekstów oraz podaje uzasadnienie swojego zdania; (2) naśladuje i przyjmuje jako własne zachowania dobre na podstawie doświadczeń ze świata realnego oraz przykładów płynących z tekstów literackich, filmów i innych źródeł.

W związku z powyższym proponuje się również zmiany polegające na usunięciu z listy lektur książek, które nie odzwierciedlają tych celów.

Zmiany w zakresie lektur w klasach IV–VIII szkoły podstawowej (II etap edukacyjny)

W projekcie zaproponowano usunięcie z listy lektur obowiązkowych pozycji książkowych, w których zastrzeżenia budzi warstwa składniowo-leksykalna języka oraz zawartość merytoryczna (m.in. kreacja świata przedstawionego). Za taką książkę uznany został utwór R. Kosika, pt. *Felix, Net i Nika oraz Gang Niewidzialnych Ludzi*.

Z kolei, w przypadku lektur uzupełniających zaproponowano rezygnację z książek: Karol May, *Winnetou* (klasy IV–VI) oraz Nancy H. Kleinbaum, *Stowarzyszenie Umarłych Poetów* (klasy VII i VIII).

Proponuje się również przesunięcie z listy lektur obowiązkowych na listę lektur uzupełniających książki M. Wańkowicza pt. *Ziele na kraterze*, przy czym ze względu na walory literackie (opis niezwykłych więzi rodzinnych, przybliżenie zapomnianego już folkloru ziemiańskiego, a przy tym barwna i przepiękna polszczyzna) zaproponowano, aby utwór ten omawiany był w całości.

Więcej zmian proponuje się w przypadku listy lektur uzupełniających. Zaproponowano dodanie pozycji książkowych, które warto omawiać z uczniami ze względu na ich walory edukacyjne i wychowawcze (czytelny system wartości), elementy konstrukcyjne utworu (konstrukcja świata przedstawionego, wyraziście zarysowana akcja) oraz warstwę językową utworu (polszczyzna staranna, pozbawiona wulgaryzmów i kolokwializmów, nadmiernych ozdobników). Zaproponowane utwory literackie pozwolą uczniom na odwoływanie się do wartości uniwersalnych związanych z postawami społecznymi, narodowymi, religijnymi i etycznymi. Ważnym elementem zmian jest umieszczenie na liście lektur uzupełniających takich pozycji książkowych, które stanowią przykład różnorodnych kontekstów: kulturowego, filozoficznego, społecznego, biograficznego. Książki te skłaniają do refleksji, pobudzają wyobraźnię, poruszają tematy atrakcyjne dla młodego czytelnika.

Zmiany w zakresie lektur w branżowej szkole I stopnia (III etap edukacyjny)

W załączniku nr 4a do rozporządzenia, w którym jest ustalona podstawa programowa kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia dla uczniów będących absolwentami ośmioletniej szkoły podstawowej, w przedmiocie *Język polski* w wykazie lektur obowiązkowych proponuje się jedną zmianę – analogiczną do zmian proponowanych w przypadku wykazu lektur dla liceum ogólnokształcącego i technikum polegającą na rezygnacji z wierszy Marcina Świetlickiego.

Ponieważ w przypadku wykazu lektur obowiązkowych nie proponuje się zmian polegających na dodaniu nowych pozycji, nowelizacja nie będzie miała wpływu na podręczniki, tj. nie będzie skutkowałą koniecznością wprowadzania zmian w już dopuszczonych do użytku szkolnego podręcznikach dla języka polskiego.

W załączniku nr 4a do rozporządzenia proponuje się również zmianę w opisie warunków i sposobu realizacji przedmiotu *Wychowanie do życia w rodzinie* polegającą na skreśleniu zdania „Ze względu na konieczność podziału klasy na grupy dziewcząt i chłopców przy realizacji niektórych tematów oraz ze względu na zapewnienie młodzieży dobrowolności uczestnictwa wskazane byłoby przeprowadzanie tych zajęć na pierwszej lub ostatniej godzinie lekcyjnej.”

Jest to postulat oczekiwany przez środowisko nauczycieli *Wychowania do życia w rodzinie*, który wyraźnie wybrzmiał także podczas XI Ogólnopolskiego Kongresu Nauczycieli Wychowania do Życia w Rodzinie, jaki miał miejsce w dniach 18–19 kwietnia 2021 r. W opinii nauczycieli ww. treści sprzyjają rezygnacji uczniów z udziału w tych zajęciach, natomiast w przypadku uczniów, którzy chcą uczestniczyć w zajęciach, niejednokrotnie wymusza oczekiwanie na nie po skończonych lekcjach lub przychodzenie do szkoły wcześniej niż pozostali uczniowie z klasy. Wykreślenie ww. treści nie nakłada obligatoryjnie

obowiązku innego planowania rozkładu lekcji – ma na celu traktowanie zajęć *Wychowania do życia w rodzinie* na równi z pozostałymi zajęciami realizowanymi w szkole.

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) projekt rozporządzenia zostanie udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie internetowej Ministerstwa Edukacji i Nauki. Projekt rozporządzenia zostanie również udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie internetowej Rządowego Centrum Legislacji.

Projekt nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.

Projekt nie zawiera przepisów technicznych wymagających notyfikacji w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597) oraz nie podlega notyfikacji na zasadach przewidzianych w tym rozporządzeniu.

Rozporządzenie nie ma wpływu na działalność mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców w rozumieniu ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2021 r. poz. 162).

Projekt rozporządzenia nie wymaga przedstawienia właściwym instytucjom i organom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, celem uzyskania opinii, dokonania konsultacji albo uzgodnienia.

Odnosząc się do § 12 pkt 1 załącznika do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej” (Dz. U. z 2016 r. poz. 283), należy stwierdzić, że rozporządzenie uwzględnia regulacje, w stosunku do których nie ma możliwości, aby mogły być podjęte za pomocą alternatywnych środków.